

jaču osjetljivost. Bol se obično javljala neposredno nakon uporabe ultrazvuka, ali je trajanje boli bilo razmjerno kratko.

Dental Hypersensitivity as a Consequence of the Initial Course of Periodontal Treatment

Arifhodžić F, Dedić A, Pašić E, Hadžić S, Gojkov M, Prcić Š.

Dental Faculty, University of Sarajevo, Oral Medicine and Periodontology DPT

University of Sarajevo, Dental Faculty, Sarajevo, Bosnia and Hercegovina,

E-mail: arifhodzicfaruk@hotmail.com

Dentin hypersensitivity is a common and painful condition, which can occur on different kinds of provocation factors. Dental hypersensitivity is characterized by short sharp pain arising from exposed dentine in response to stimuli typically thermal, evaporative, tactile, osmotic or chemical and which cannot be ascribed to any other form of dental defect or pathology (Addy M, 2002). Until today this pathological condition is still unclear but should be deferred from dental caries, chipped teeth, fractured restorations, marginal leakage around restoration, palatogingival fissures and grooves. The only similarity to the dentin hypersensitivity is teeth sensitivity, which follows the professional initial course of periodontal therapy. The frequency of dentin hypersensitivity varies from 3 - 57% (Verzak Ž et al, 1998, Röss JS 2000), while sensitivity in periodontal diseases could reach a higher percentage: 72 - 98% (Chabanski MB et al 1996).

60 randomly selected patients from our Clinic were included in the study. All patients were divided into 4 groups according to the grade of pathological periodontal condition. Dental hypersensitivity was investigated by tactile and by cold air/water provocation factors before and after initial periodontal treatment using ultrasound scaling. Pain was scored by 0 - 3 scoring system (0 - no pain, 1 - mild pain, 2 - moderate pain, 3 - severe pain).

Teeth hypersensitivity was most pronounced if cold air was used as the provocative factor. Regardless of the sort of provocative factor the pain subsided gradually within one week.

Ultrasound usage in periodontal treatment may cause teeth hypersensitivity. The hypersensitivity was provoked by mechanical or physical provocative factors. The most painful sensation was related to cold air. The pain started early after treatment and lasted for a relatively short period of time.

Kliničke značajke poremećaja temporomandibularnih zglobova kuvajtske populacije

Arifhodžić F¹, Malić M¹, Dedić A¹, Al Qattan S², Gojkov M.¹

¹Stomatološki fakultet Univerziteta u Sarajevu, Klinika za oralnu medicinu i parodontologiju, Sarajevo, Bosna i Hercegovina

²Al Amiri Dental Centre, DPT for Oral Medicine and Periodontology, MOH, Kuwait

E-mail: arifhodzicfaruk@hotmail.com

Poremećaji temporomandibularnih zglobova manifestiraju se znacima i simptomima koji ne zahvaćaju samo čeljusne zglobove nego i žvačnu muskulaturu i okolna tkiva. Najčešći znaci i simptomi jesu: bol u zglobovima i mišićima, poremećaji mandibularnih kretanja, zvučne senzacije, hipertrofija žvačnih mišića, glavobolja i vrtoglavica. Ranija su istraživanja pokazala da 70% stanovništva ima bar jedan znak ili simptom poremećaja temporomandibularnih zglobova. No to je klinički potvrđeno kod samo 38% slučajeva (Mc Neill 1993, Nouralch H et al 1998).

U naše istraživanje uključili smo 144 pacijenta s poremećajima u području temporomandibularnih zglobova (102 žene i 42 muškarca). Pacijenti su bili podijeljeni u dvije skupine: lokalno stanovništvo (60,4%) i stranci (39,6%).

Od ukupnoga broja pacijenata šezdeset četiri postotka žalilo se na smetnje pri otvaranju usta. No klinički je potvrđeno da takve smetnje ima samo 37,5% naših slučajeva. Zvučne senzacije bile su čest nalaz, koji je klinički potvrđen kao škljocanje u 88% slučajeva i kao kreptacije u 11,2% pacijenata. Razmjerno mali broj pacijenata imao je bruksizam (12,5%), a artritis 11,1%. Mi smo također utvrdili da je glavobolja u oboljelih ispitanika bila čest klinički simptom (50,2%).

Glavni znaci i simptomi poremećaja temporomandibularnih zglobova utvrđeni su u objema skupinama ispitanika. Žene su se češće žalile na bol u zglobu, zvučne senzacije i glavobolju nego muškarci. Lokalno stanovništvo je češće bolovalo od poremećaja temporomandibularnih zglobova nego stranci.

Clinical Characteristics of TMJD in a Kuwaiti Population

Arifhodžić F¹, Malić M¹, Dedić A¹, Al Qattan S², Gojkov M.¹

¹Dental Faculty, University of Sarajevo, Oral Medicine and Periodontology DPT, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina

²Al Amiri Dental Centre, DPT for Oral Medicine and Periodontology, MOH, Kuwait

E-mail: arifhodzicfaruk@hotmail.com

Different signs and symptoms both in TMJ itself and masticator muscles and surrounding tissues clinically manifest temporomandibular joint disorders (TMJD). The most common signs and symptoms are muscles and joint pain, mandibular movement disturbance, sound sensations, masticator muscle hypertrophy, headache and dizziness. Previous investigations revealed that 70% of the population complain of having at least one of these signs and symptoms, of which 38% have been clinically proved (Mc Neill 1993, Nouralch H et al 1998).

Patients and Methods: TMJD was investigated in 144 patients (female = 102, male = 42). Patients were divided into two groups: local inhabitants (60.4%) and expatriates (39.6%).

Sixty-four and half percent (64.5%) of our patients complained of having mouth opening disturbance, which was clinically confirmed in only 37.5% of cases. Sound sensation was a very common sign, clinically confirmed as a click in 88% and as crepitation in 11.2%. A relatively small number of patients had bruxism (12.5%), and arthritis (11.1%). We also found headache as a common clinical symptom (50.2%).

The main common signs and symptoms of TMJD were positive in both local and expatriate inhabitants. Females suffered more frequently than males, complaining of pain, sound sensation and headache. Local inhabitants had more frequent TMJD.

Procjena edukacije i motivacije pacijenata u održavanju oralne higijene

Arifhodžić F, Malić M, Gojkov M, Hadžić S, Pašić E.

Stomatološki fakultet, Univerzitet u Sarajevu, Klinika za oralnu medicinu i parodontologiju, Sarajevo, Bosna i Hercegovina

E-mail: arifhodzicfaruk@hotmail.com

Zadovoljavajuća oralna higijena je *conditio sine qua non* u prevenciji karijesa i parodontnih bolesti. Prihvaćanje informacija za održavanje oralne higijene ovisi o više čimbenika među kojima su: pacijentova dob, stupanj naobrazbe, inteligencija, društveno-ekonomski status itd. Prijašnje studije su utvrdile da se gotovo 50% ljudi u održavanju oralne higijene služi samo četkicom (Karihovski B et al., 2001). Malendijk B et al 1995. Koivusilt A et al. 2003, pokazali su da ljudi s nižim stupnjem naobrazbe rijetko ili nikako ne čiste svoje zube.

Ukupno 117 slučajno odabranih pacijenata koji su liječeni na klinikama Stomatološkog fakulteta uključeno je u ovu studiju. Svi pacijenti su uredno ispunili upitnik koji je posebno pripremljen za tu prigodu.

Najveći dio pacijenata u našoj studiji imali su visoku i srednju školsku naobrazbu (33,3%, odnosno 43,6%). Visok postotak ispitanika već je prije dobio upute kako održavati oralnu higijenu i to od: stomatologa i medija 63,8%, stomatologa i laika 54,6%, dok je stomatolog sa stomatološkom sestrom bio zastupljen u 47 % slučajeva. Više od 61% ispitanika smatra da je dobilo dovoljno uputa u održavanju oralne higijene i da ih nije potrebno ponavljati. Ispitanici su upotrebljavali samo četkicu za zube u održavanju higijene usta u 50% slučajeva. Najveći broj pacijenata koristio se je četkicom dva puta na dan (79,5%), a četkicu pacijenti najčešće mijenjaju unutar tri mjeseca. U slučaju kada nastane neki stomatološki problem jedna četvrtina pacijenata odgađa intervenciju.

Dobiveni su rezultati pokazali da je održavanje oralne higijene u naših pacijenata bilo na zadovoljavajućem stupnju. Ovakav rezultat mogao bi proizlaziti iz visoke opće razine naobrazbe naših ispitanika i iz već prije dobivenih naputaka kako održavati oralnu higijenu.